
ISTENÉ A ZENE SZAVA

SIMON ERIKA BESZÉLGETÉSE SOPRONI JÓZSEF ZENESZERZŐVEL

Soproni József (hajdutanc.hu)

Idén, 2020. október 4-én ünnepelhetjük majd 90. születésnapját. Szülővárosának, Sopronnak díszpolgára. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem professzor emeritusa, két cikluson át volt az intézmény rektora. Kossuth-díjas kiváló művész, Bartók Béla – Pásztory Ditta-díjas. Korábban Erkel-, Pázmány Péter-, és Artisjus-díjjal is kitüntették.

A filozófus Dienes Valéria (Bergson fordítója, Babits barátja) úgy vélte, a zene metafizikai művészet, a zene Istené. Akkor is, ha a muzsika nem vallásos tematikájú. A keresztény élmény jelenléte nyilvánvaló az Ön műveiben. Zenei hivatását, világnézeti gondolkodását bizonyára már gyermekkorra impressziói meghatározták. Melyek a legfontosabb emlékei ezekből az esztendőkből?

Soproni József
(Nagygyörgy Sándor felvétele, 1969)

Családomnak több százéves soproni múltja van: egyik ükanyám doborjáni (Liszt Ferenc született ott) dédapám soproni erdész volt a város szolgálatában, vadászok lőtték le a 19. század hetvenes éveiben. Nagyapám kőműves volt, apám iparral foglalkozott, anyám is kétkezi munkával. Anyai nagyapám otthonában születtem, a soproni Szent Mihály-templom előtti sekrestyéházban. A templom mögötti régi temetőben, közvetlenül a szentély mögött vannak a szüleim eltemetve, de a nagyszüleim és dédszüleim is. Mindez olyan kötöttséget adott nekem a szülőföldhöz, szülőkhöz, ahol anyám nagyapámnak segítve egész életében dolgozott, hogy máig is érzem a szőlő, a föld és a fenyvesek illatát. Világnézetemért, gondolkodásomért pedig magam küzdöttem meg. Láttam az egyszerű emberek példáját a közelemben, a családban: nekem sem lehetett más utam. Úgy érzem, minden, ami körülöttem van, azt bizonyítja, amit hiszek. A templomokban hallgathattam a bécsi klasszikusok nagy műveit, telve voltam a szertartások misztikumával. Mélyen a lelkemben él az éjféli mise, a feltámadási vagy az úrnapi körmenet emléke.

Soproni József feleségével, Mohos Zsuzsával

Soproni József: Vonósnégyes No. 6., „Uxori meae” (1993 ... (22:54)

A latin nyelvű ajánlás - "Uxori meae" - magyarul így hangzik: Feleségemnek

Előadja: Auer vonósnégyes

A templomok hatalmas hangszere, az orgona, bizonyára hamar inspirálta Önt...

Negyedik elemistaként kísértem az éneket az iskolában, s később a Széchenyi Gimnáziumban már ismert organista voltam, a vasárnapi diákmiséken én

játszottam a Szent György-templomban. Rengeteget improvizáltam, ilyen vagy olyan adott stílusban, de a magam megfogalmazásában már egyéni módon is. 1952-ben már második misémet írtam meg a középiskolásként komponált első után, mely valahol kallódik. De ez a második (*Missa brevis*) megvan, húsz éve rekonstruáltam a megmaradt szólamok és egy régi magnófelvétel nyomán. Már ifjan részese lettem Sopron zenei életének. Természetesen éltem meg ebben a városban, hogy miképp tudnak megférni egymással különböző nemzetiségű emberek; családomban más nyelvűekre, más vallásúakra soha semmi rosszat nem mondtak. Természetes dolog volt, hogy a piacon németül, horvátul, magyarul beszélnek.

Soproni József (Felvégi Andrea felvétele, epa.oszk.hu, 2003)

Szimfóniák, versenyművek, szonáták, kamarazenei darabok sora mellett életművében jelen vannak a misék, motetták, még litánia is... Utóbbiak közül mely műveiről szólna most röviden?

1991-ben írtam meg a *Missa Scarbantiensis* misémet, négy szólistára, kórusra, közepes nagyságú zenekarra, latin nyelvű ajánlással, mely így hangzik: „Hálás szívvel szülővárosomnak, Sopronnak, amelyet egyébként Scarbantiának vagy Oedenburgnak is neveznek, valamint őseim emlékezetére, akik sok évszázadon keresztül itt éltek, és itt vannak eltemetve.”

Soproni József :Missa Scarbantiensis 1991 - MRT Szimfonikus (51:48)

Iván Ildikó, Farkas Éva, Mukk József, Tóth János (ének)

MRT Szimfonikus Zenekar, vezényel: Kovács János

Gyakran párosan írom a műveket, ez zeneszerzői alkatom, munkásságom nem nagyon tudott jelensége. E zenekari misének is azonnal megírtam az

ellentétpárját. Mert amint megír az ember egy darabot, úgy érezheti, hogy más irányban is ki lehetett volna bontani, az anyag másfajta lehetőségeinek kidolgozásával. Ebben az esetben egy másik misét írtam, a *Missa Choralist*, sokkal kisebb létszámú együttesre, áttetsző, mozarti hangszereléssel, nagyon sok gregorián elemmel. És még egy műről szólhatok. A *Mindenszentek litániájáról* van szó, amit tudtommal még senki sem zenésített meg. Az intonáló, felelgető forma, csoportok közötti játék, ennek zeneisége, a szöveg ritmusa, az emeltebb és leejtettebb hang monotóniája izgatott tizenéves korom óta. Igyekeztem e kis motívumokból álló gondolatokat egy nagy formába, nagy ívű hömpölygésbe tömöríteni.

Az elvontabb tematikájú hangszeres művek mellett tehát igen gyakran inspirálták Önt bibliai, liturgikus szövegek, megszületett a *Te Deum*, s ugyanúgy költemények, például Rilke, vagy József Attila versei...

A két misével egyidejűleg született egy nagy kórusciklus is; magyar, latin és Rilke versei nyomán, német nyelvű szövegekre, versekre, zsoltárokra. Harmincnégy kórusműről van szó, ezek közül tizenegy darab egyházi szövegekre készült. *Cantate Domino*, *Tristis est anima mea*, *Terra tremuit*, *Ave Maria*, és sok más, az ünnepek liturgiájának szövegeivel.

Soproni József (epa.oszk.hu)

A gazdag életmű csak egy-két epizódjáról szólhatunk e rövid interjú keretében, de tudjuk, hogy zeneszerzői pályája nem zárult még le. Az alkotói élmény készítése eleven az Ön számára e kései esztendőkből is. Milyen munkák foglalkoztatják jelenleg?

A közelmúltban folytatódtak a vers megzenésítések: Goethe, Hölderlin, Lenau, Mörike, Hesse ciklusok készültek. Évtizedek óta olvasom, követem a kiváló költő, volt zeneakadémiai hallgatótársam Czigány György írásait, líráját. Nemrég jött el az ideje, hogy néhányat versei közül dallá formáljak. Sok örömet okozott ez a munka, a versek újraolvasása és kiválasztása is. (*Kilenc dal Czigány György verseire*) Szívesen gondolok egy másik, számomra nagyon kedves, Sopronban élt nagyszerű költőre is, Sarkady Sándorra, aki szövegírója volt Sopron- himnuszomnak. (*Laudatio Scarbantiae*) E közösségi ének zenéje előbb született meg, szövegét Sarkady Sándor utólag, kiválóan írta hozzá.

Soproni József - Sarkady Sándor

Himnusz Sopronhoz

Laudatio Scarbantiae - Sopron dicsérete

A Himnusz ősbemutatón elhangzott változata:

Előadják a kórusok, a közönség orgona és zenekari kísérettel (B-dúr)

Vezényel: a szerző.

Soproni József: Két darab a Jegyzetlapok IV. füzetéből. Előadja:

Ábrahám Mariann (5:20)

Soproni József: Két darab (Napfényben; Allegro néma billentyűkkel, 1978) a Jegyzetlapok IV. füzetéből. Előadja: Ábrahám Mariann

Ábrahám Mariann: Betekintés Soproni József ... – Parlando (1984/8-9.)

BESZÉLGETÉS A SZERZŐVEL A JEGYZETLAPOK CÍMŰ
ZONGORADARAB-SOROZATRÓL

Soproni József szonáta No. 22. (2017) (11:02)

Soproni József szonáta No. 22. Előadja: Ábrahám Mariann

Soproni József: 24 Praeludium és fuga - válogatás

(Első sorozat: 2011-2012, második sorozat: 2015-2016)

Soproni József: Praeludium és fuga in G (Első sor.) Ábrahám Mariann előadásában (3:28)

Soproni József: Praeludium és fuga in Asz (Első sor) Ábrahám Mariann előadásában (6:13)

Soproni József: Praeludium és fuga in Esz (Első sor) Ábrahám Mariann előadásában (4:15)

Soproni József: Praeludium és fuga in Desz (Második sor.) Ábrahám Mariann előadásában (4:21)

Soproni József: Praeludium és fuga in G (Második sor.) Ábrahám Mariann előadásában (5:00)

Soproni József: Praeludium és fuga in Fisz (Második sor.) Ábrahám Mariann előadásában (4:44)

Soproni József: Praeludium és fuga in B (Első sor.) Baráth András előadásában (5:35)

Soproni József: Praeludium és fuga in B (Második sor.) Baráth András előadásában (3:34)

Soproni József: Praeludium és fuga in E (Első sor.) Baráth András előadásában (4:15)

Soproni József: Praeludium és fuga in A (Második sor.) Baráth András előadásában (4:29)

Soproni József: Praeludium és fuga in E (Második sor.) Baráth András előadásában (3:26)

Soproni József: Praeludium és fuga in D (Első sor.) Baráth András előadásában (4:35)

Soproni József: Praeludium és fuga in B (Első sor.) Borbély László előadásában (6:41)

Soproni József: Praeludium és fuga in F (Második sor.) Borbély László előadásában (4:25)

Soproni József: Praeludium és fuga in Asz (Második sor.) Borbély László előadásában (5:38)

Soproni József: Praeludium és fuga in D (Második sor.) Borbély László előadásában (3:48)

Soproni József: Praeludium és fuga in C (Első sor.) Borbély László előadásában (5:41)

Soproni József: Praeludium és fuga in A (Első sor.) Borbély László előadásában (4:00)

Soproni József : Praeludium és fuga in H (Első sor.) Borbély László előadásában (5:10)

Folytatódik a zongoraművek sorozata is, a már bemutatott 24 prelúdium és fuga után befejeztem 24. zongoraszonátámat. Elkészült három karfantáziám vegyeskarra és orgonára, latin nyelvű zsoltár idézetekre, valamint a vonószenekei *Szimfonietta*. A napokban fejeztem be XXII. vonósnégyesemet. Remélem, kapok a Teremtőtől még erőt és időt, hogy további terveimet is megvalósíthassam.

FÜGGELÉK:

I.

A KÉSŐI COMES

HOLLÓS MÁTÉ BESZÉLGETÉSE SOPRONI JÓZSEFFEL 24 PRELÚDIUM ÉS FÚGÁJA KAPCSÁN

Soproni József: Praeludium és Fuga in A – Parlando (2017/3.)

THE LATE COMES
MÁTÉ HOLLÓS' CONVERSATION WITH COMPOSER JÓZSEF
SOPRONI ON HIS 24 PRELUDES AND FUGUES

[József Soproni: Prelude and Fugue in A \(I. Ser ... – Parlando \(2017/5.\)](#)

II.

AZ IFJÚSÁG CSODÁJA
GONDOLATOK A JEGYZETLAPOKRÓL
– Egy rövid videofilm 1990-ből –
(Ábrahám Mariann)

[AZ IFJÚSÁG CSODÁJA \(PDF\)](#)